

B.A. 1.100

ANUL XIII, NO. 28.

Aprilie-Iunie 1916.

BULETINUL

SOCIETĂȚII NUMISMATICE ROMÂNE

PUBLIKAȚIUNE TRIMESTRIALĂ

Sub îngrijirea D-ului

CONSTANTIN MOISIL

PROFESOR SECUNDAR, NUMISMAT-AJUTOR
AL ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CURȚII REGALE **F. GÖBL FII**

19, Strada Regală, 19

1916.

C. 2301.

COMITETUL SOCIETĂȚII NUMISMATICE ROMÂNE

Președinte: *M. C. Sutsu*; vice-președinte: *Al. Cantacuzino*;
secretar general: *Dr. G. Serereanu*; casier-contabil: *Victor
N. Popp*; membri: *C. Alessandrescu, W. Knechtel, M. Săulescu,
C. I. Zamfirescu*; secretar-redactor al Buletinului:
Const. Moisil.

CUPRINSUL

- V. N. Popp*, Monete barbare din Adâncata de jos
(Dolj) (cu 4 fig.)
- W. Knechtel*, Orașul Istros și importanța lui mone-
tară (urmare și sfârșit) (cu 7 fig.)
- C. Ap. Orășianu*, Complectări la Catalogul medaliilor
românești.
- C. M. Noutăți* medalistice (cu 3 fig.)
- Bibliografie.*
- Cronică.*
- V. N. Popp*, Situația casei Societății dela 1 Ianua-
rie—30 Iunie 1916.
-

Abonamentul anual lei 10. Membrii societății primesc revista gratuit.
Redacția : Calea Victoriei 135, București.

MONETE BARBARE

DIN ADÂNCATA-DE-JOS (JUD. DOLJ)

Înainte cu câțiva ani am avut ocazia să-mi îmbogățesc colecțiunea numismatică cu un număr de 28 monete barbare, găsite toate pe teritoriul satului Adâncata-de-Jos, din județul Dolj. Se știe că acest județ este unul dintre cele mai bogate în monete barbare, de aceea m'am decis să aduc la cunoștința amatorilor piesele ce le-am achiziționat, fiind convins că ele vor prezenta interes pentru numismatica noastră.

Monetele din Adâncata sunt toate de argint și au fost găsite la 1908. Două zeci și cinci de bucăți, de acelaș tip, formau împreună un tezaur, pus într'o oală de lut; restul erau de tipuri diferite și s'au găsit împrăștiate nu departe de tezaur. O scurtă descriere a tezaurului a publicat d-l Const. Moisil în acest Buletin (1914 p. 23); celelalte monete n'au fost descrise până acum. Nu se poate preciza dacă tezaurul a fost îngropat în acelaș timp cu monetele izolate, căci împrejurările descoperirii nu sunt destul de bine cunoscute. Astfel nu se poate trage nici o concluzie cu privire la circulația lor, deși ar fi foarte interesant să se știe dacă monete barbare de tipuri diferite au circulat la noi în acelaș timp.

Cele 25 de piese găsite împreună în oală, sunt toate imitații după staterii de argint ai lui Filip II, imitații foarte comune la noi, mai ales în regiunea de jos a țării. Ele prezintă pe față capul lui Zeus, mai mult sau mai puțin deformat, iar pe revers un cal executat foarte rudimentar și fără călăreț; acest din urmă este înlocuit de regulă prin două globule. Nici o monetă nu are vreo urmă de legendă nici pe față nici pe revers. Toate sunt puțin concave, au mărimea de 22—24 mm. în diametru și greutatea între 8,55 gr.—8,90 gr. Privite cu atențiune se constată că prezintă mai multe variante provenite din cauza că au fost bătute cu tipare diferite.

Una din variante reprezintă capul lui Zeus, bine executat — se apropie mult de prototipul macedonean — cu părul stufos, barba mare și nasul puțin acvilin. Pe revers calul are capul exagerat de lung și lătăreț, șoldul rotund, picioarele strâmbe și cu articulațiile globulate. Călărețul lipsește și în locul lui sunt două globule alăturate; singur piciorul este indicat printr'o linie frântă. (Fig. 1).

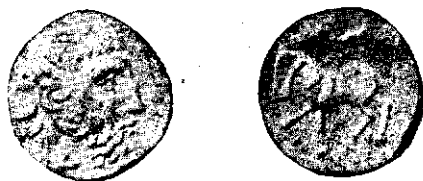

Fig. 1.

Varianta a doua și a treia trebuie considerate ca niște degenerări ale tipului de mai sus.

Una (fig. 2) are capul lui Zeus diformat, cu părul de pe frunte ridicat în sus, nasul format dintr'o linie oblică terminată într'o glo-

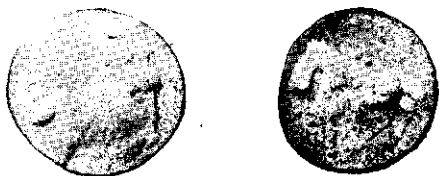

Fig. 2.

bulă, o altă globulă indică narea; gura și barba abia se disting. Tipul de pe revers e aproape identic cu cel de mai sus.

Ceialaltă (fig. 3) se deosebesc de aceasta prin faptul că zeul

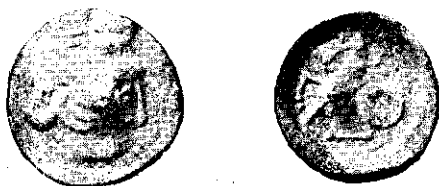

Fig. 3.

are bucle mari ce-i acoperă în mare parte fața, gura se distinge mai bine, iar barbă nu are. Calul de pe revers este la fel ca la No. 1.

În sfârșit a patra variantă este cu totul diferită. Figura zeului prezintă un tip barbar, cu părul și barba în disordine, nasul gros și cârn, iar buzele excesiv de mari. Calul de pe revers este ca și la celelalte variante, dar șoldul e mai bombat. În locul călărețului, pe lângă cele două globule, se află și o figură care pare a imita un coif cu penaj. (Fig. 4).

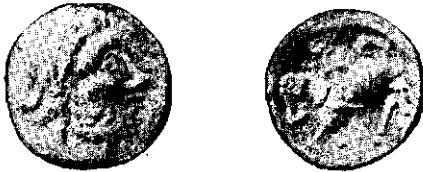

Fig. 4.

După cum se vede toate cele 25 piese ale tezaurului au la bază același tip ce se prezintă cu oare cări modificări la fiecare variantă în parte.

Între monetele găsite izolat numai una imitează staterii lui Filip II, dar ea se deosebește cu totul de cele descrise mai sus. Atât capul zeului de pe față, cât și călărețul de pe revers se apropie mult de originalul macedonean și trădează o execuțiune îngrijită. Dar cu ocazia baterii se vede că tiparul s'a spart, din care cauză moneda a căpătat pe față o rădicătură, iar pe revers o adâncitură, cari amândouă fac tipurile greu de distins. La prima vedere s'ar putea bănui că acesta ar fi un singur exemplar bătut greșit; în realitate se mai cunosc cel puțin două exemplare la fel, ceace dovedește că s'a bătut o serie întreagă cu acel tipar stricat. Reproducerea acestei monete este imposibilă.

O altă monedă găsită la Adâncata este o imitație după a orașului Larissa. Pe față reprezintă Zeița protectoare a orașului, cu bucle lungi ce-i cad de o parte și de cealaltă a figurei, cu ochii rău stilizați, nasul gros și lătăreț, buzele foarte proeminente. Pe revers un călăreț în galop spre stânga. Calul are trupul scurt și gros, picioarele strâmbe, ochiul exagerat și o coadă disproporționat de mare înfipță tocmai sus în spate. Călărețul cu capul foarte mare și membrele foarte subțiri, poartă un coif mare cu penaj. Jos sub cal se observă o linie îngroșată la mijloc care reprezintă mănunchiul de fulgere de pe staterii lui Filip II. Mărimea piesei este de 22 mm. în diametru, iar greutatea de 22,50 gr.

Ultima piesă dela Adâncata este o imitație a așilor romani. Pe față reprezintă capul lui Ianus bărbos, identic ca pe așii vechi republicani, pe revers tipul obișnuit al călărețului, împrumutat dela staterii lui Filip II.

Este interesant de observat la aceste din urmă două monete, că deși pe față imitează tipuri mai rari și mai puțin obișnuite în țara noastră, pe revers au acelaș tip vechi și devenit indigen: călărețul de pe staterii lui Filip II.

VICTOR N. POPP.

ORAȘUL ISTROS ȘI IMPORTANȚA LUI MONETARĂ

Traducere după B. Pick.

(Urmare)

2. Monetele.

Însemnătatea orașului în timpurile vechi o probază și bogata lui monetărie, care a început mai înainte decât în celelalte orașe de pe coasta apuseană a Mării Negre. În ce privește monetele de aur descrise de autorii mai vechi (Eckel, Mionnet), s'au dovedit că sunt false ¹⁾; dar monete de argint s'au bătut în cantități mari.

Din mulțimea de monete de argint, cari au păstrat dela început și până la sfârșit acelaș tip, se deosebesc cu ușurință cele mai vechi. Caracteristica lor este, că au tipul de pe revers încadrat într'un pătrat adâncit; afară de aceea numele orașului este prescurtat

Fig. 1.

Fig. 2.

(ISTPI), și lipsese siglele ce le întâlnim mai târziu. După stil, aceste monete au fost bătute pe la 400 în. d. Cr., poate chiar ceva mai înainte. Greutatea pieselor bine conservate este de 7,02—6,82 gr. prin urmare par a fi fost bătute după sistemul fenician, puțin redus.

¹⁾ Erau de argint aurit.

Din grupa a doua fac parte o serie de monete, cari au aproape aceiaș greutate ca cele de mai sus, dar sunt de un stil mai nou: pătratul adâncit este abia vizibil și numai în mod excepțional; numele orașului este scris în întregime și în câmpul de pe revers se află în mod constant ca siglă o singură literă ¹⁾. Greutatea variază între 7 și 6,7 grame; deci avem sistemul fenician și mai redus. Aceste monete se pot așeza în prima jumătate a veacului al IV-lea; stilul lor frumos se potrivește cu această epocă. (Fig. 1 și 2).

Restul monetelor de argint n'a fost cu puțință să le clasificăm în mod cronologic; de aceea le-am orânduit după semnele exterioare, după sigle, deși se găsește adeseori acelaș semn pe monete de stil diferit. Dar cu toate acestea ele se deosebesc de grupele anterioare prin greutate. Orașul Istros pare să-și fi schimbat pe la anul 350 sistemul monetar, căci din acest timp monetele urmează sistemul eginetic, în locul celui fenician. O parte din aceste drahme au greutatea completă sau sunt puțin mai ușoare; acestea par a fi cele mai vechi din această grupă. Dar cele mai multe sunt foarte mult reduse și cântăresc numai $5\frac{1}{2}$ —5 gr., ca monetele din Kallatis; este foarte probabil că la stabilirea greutății monetelor, cele două orașe s'au pus în concordanță; de altfel ele erau în strânse legături unul cu celalalt.

Este curios că Istros a bătut și un număr de monete cu mult mai ușoare, cari au o greutate numai de vreo $4\frac{1}{2}$ gr. S'ar putea bănuî că acestea sunt tetroboli după vechiul sistem fenician, dar nu pare probabil, și urmează să le considerăm ca drahme după sistemul eginetic, dar mai ușoare.

Aiară de acestea avem și două unități mai mici de argint: una cântărește în medie cam 1,85 gr. și pare a reprezenta $\frac{1}{4}$ de drahmă eginetică (trihemiobol); cealaltă are o greutate de 0,37—0,30 gr. și ar putea fi un hemiobol (în orice caz prea ușor); totuș este probabil că unele din aceste monete mici țin de sistemul vechi fenician.

Monetele după sistemul eginetic sunt desigur bătute în cea mai mare parte în timpul lui Filip II și Alexandru cel Mare. Pe vremea lui Lysimac orașul n'a putut bate monete și după cum arată stilul lor nu pot fi dintr'o perioadă posterioară. Numai unele piese

¹⁾ Una din literile Α Ε Ρ Τ Υ Φ Χ Ω și este pusă totdeauna între acvilă și delfin.

de o execuție rea, aproape barbară, ar putea fi din timpul între moartea lui Lysimac și războiul cu Bizanțul sau și mai târziu; dar în cea mai mare parte monetăria de argint din Istros este din veacul al IV-lea.

Tipurile monetelor de argint, cari după cum am spus au rămas mereu aceleași, sunt următoarele: pe față, două capete ome-nești, fără barbă, strâns alăturate, din cari unul inversat (uneori este așezat invers cel din dreapta, alteori cel din stânga); pe revers, o acvilă pe un delfin, ciugulindu-i capul cu ciocul.

În ce privește tipul de pe față nu s'a putut găsi până acum o explicație mulțumitoare. Părerea obișnuită că ar fi capetele Dioscurilor are oarecare bază. Reprezintarea acestor zei se potrivește pentru orice oraș maritim, iar poziția capetelor în direcțiunea opusă poate avea legătură cu situația lor schimbătoare: într'o zi la tatăl Zeus, în ceialaltă zi în infern ¹⁾. Faptul că ei nu au nici un atribut (bonete sau stele) ar corespunde altor reprezentări vechi ale Dioscurilor. Dar cu toate acestea interpretarea nu este de loc sigură. Împotriva ei se ridică faptul, că Dioscurii nu mai apar de loc pe monetele posterioare din Istros, deși în orașele învecinate, Tomis și Kallatis, ei constituie tipurile cele mai frecvente. Și aceasta este cu atât mai caracteristic, cu cât tipul de pe revers, acvila ciugulind delfinul, se întâlnește adeseori pe monetele imperiale până la încetarea monetăriei din Istros. De aci s'ar putea deduce, că tipul de pe față nu are nici o legătură cu Dioscurii, cari ar fi putut fi reprezintați și pe monetele imperiale, ci că se referă la o altă reprezentare, care mai târziu și-a pierdut însemnătatea și de aceea nu a mai fost pusă pe monete. Nu îndrăznesc să afirm, dar îmi exprim bănuiala, că avem a face cu reprezentarea unor sau unui zeu al vânturilor. Am putea să ne dăm mai bine seama despre aceasta, dacă am avea cunoștințe mai precise despre situația orașului Istros și despre configurația țărmului mării în vremurile vechi; de oarece orașul primia corăbii din două direcțiuni, de pe mare și de pe lacul Halmyris (Razelm), navigația era stăpânită de două vânturi dife-

¹⁾ Părerea este a lui Wise. Dar este de observat, că după mit, cei doi Dioscuri se aflau împreună sau în lume sau în infern, pe câtă vreme pe monete unul privește în sus, celalalt în jos; cu toate acestea semnificarea poate fi aceeași.

rite și capetele lor, care sunt așezate în sens invers, după cum suflă și vânturile, ar putea fi cele înfățișate pe monete.

Dar se poate ca cele două capete să reprezinte pe un singur zeu al vântului, căci după cum se reprezintă Boreas (Crivățul) cu un cap de Ianus și cum trebuie considerate în genere figurile cu două fețe ca zei ai vântului, tot așa modul de orânduire a capetelor pe monetele din Istros este potrivit să reproducă aceiaș concepție.

Când zeii vânturilor sunt înfățișați în întregime, sunt de cele mai multe ori într'aripați. Acest atribut nu se observă la capetele, de pe monetele noastre, dar un alt semn caracteristic, părul vâlvoi, pe care îl au zeii vântului pe unele monumente, se întâmpină și pe monetele din Istros.

În sfârșit s'ar mai putea lua în considerare faptul, că după concepția greacă; Tracia era patria vânturilor; prin urmare în orașul trac Istros era mai natural să se reprezinte astfel de zeități, decât alturea. Cum am spus această nouă interpretare nu este sigură, dar dacă se va putea dovedi și prin alte probe că este adevărată, se va înțelege din ce cauză tipul acesta nu apare și pe monetele imperiale: odată cu decadența portului și-au pierdut și vânturile importanța lor pentru oraș.

Tipul de pe revers nu are nevoie de multe explicații. Este o acvilă, ce și-a înfipt ghiarele într'un delfin, cu intenția de a-l devoră. Un tip ascământor se întâlnește foarte adeseori și în alte două colonii milesiene dela Pontul Euxin: Olbia și Sinope. Această coincidență nu trebuic să ne mire și nu este nevoie să ne gândim numai decât la o convenție monetară între cele trei orașe, sau altceva la fel.

Am văzut mai sus, că această reprezentare este însăși marca orașului Istros, căci se află pusă și pe un decret al adunării popoului. Această semnificație și-a păstrat-o și mai târziu; în orice caz o întâlnim nu numai pe cele mai multe monete autonome de bronz, dar și pe o mulțime de monete imperiale până în ultimul timp.

Legenda este pe toate monetele de argint — cu excepția celor mai vechi și a celor de modul mic — și de asemenea pe cele mai multe monete de bronz: ΙΣΤΡΙΑ; este numele orașului pus la nominativ, cum se observă și pe monetele din Kallatis și Olbia. Pe una din monetele mai târzii, de execuție inferioară, se află forma ΙΣΤΡΙΑ, dar aceasta nu este o deviere intenționată dela forma dia-

lectală, ci o simplă greșeală, cum de altfel este și forma $\text{I}\Sigma\text{T}\Pi\text{I}$ pe două monete.

Ca semne distinctive avem pe cele mai vechi monete de argint numai câte o literă; nu se știe dacă acestea sunt mărci ale atelierului monetar sau inițiale ale numelor magistratilor. Mai târziu găsim mai multe litere sau monograme; adeseori câte două sigle pe aceeaș monedă (una de asupra, alta sub delfin). Probabil aci este vorba peste tot de inițialele magistratilor; tot așa este și pe monedele de bronz.

Fig. 3.

Monedele de bronz din Istros au pe revers aproape fără excepție acvila ciugulind delfinul. Dar pe față n'au nici odată tipul cu cele două capete, ci totdeauna un singur cap¹⁾.

Epoca baterii lor nu se poate fixa cu precizie, dar cele mai multe par a fi fost bătute după încetarea monedăriei de argint, deci după anul 250 în. d. Cr. Cele mai vechi par a fi piesele cari au capul laureat al lui Apollon, sau cel puțin unele din acestea; capul aduce foarte mult cu unele reprezentări ale zeului de pe staterii de aur ai lui Filip II al Macedoniei; prin urmare aceste monede din Istros ar putea fi din veacul al IV-lea în. d. Cr. (Fig. 3). Despre importanța lui Apollon ca zeu al orașului Istros vom vorbi mai jos.

Dintr'o epocă mai târzie sunt diferite monede pe cari capetele de zei sunt reprezentate în față. Un cap fără barbă și cu coroană de raze aduce foarte mult cu un tip din Olbia; este desigur Helios. (Fig. 4). Un cap cu coarne reprezintă pe zeul fluvial Istros; și zeii fluviali din orașele dela nord sunt reprezentați cu coarne, astfel zeul Tyras pe monedele din Tyra și zeul Hypariș sau Borystenes pe cele din Olbia. În sfârșit monedele cu capul lui Dionysos, au pe revers în loc de tipul obișnuit — stema orașului — un strugure. După stil monedele cu capetele lui Helios, Istros și Dionysos sunt contemporane; ele au fost bătute pe la anul 200 în. d. Cr. În acelaș timp s'ar putea pune o piesă mai mică, având pe față un delfin și pe revers un spic; totuș stilul ei nu ne permite să-i fixăm o dată sigură.

Fig. 4.

¹⁾ Păreră d-lui Piek că micile monede de bronz, cari au pe față legenda $\text{I}\Sigma\text{T}$, iar pe revers o roată, nu ar fi ale orașului Istros, ci ale unei așezări învecinate $\text{I}\Sigma\text{T}\rho\alpha\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\nu \lambda\iota\mu\acute{\epsilon}\nu$, nu pare întemeiată.

Celelalte monete de bronz par a fi, după stil, dintr'o epocă posterioară. Pe față ele reprezintă — cu o singură excepție — capul Demetrei; multe exemplare au contramărci, cari au fost desigur aplicate chiar în Istros. Tipul de pe revers este cel obișnuit; numai că înaintea animalelor se află un spic. Ultima piesă din această grupă are pe revers o reprezentare întru câtva deosebită: acvila nu ciugulește delfinul, ci numai stă pe el și-și întoarce capul îndărăt; acest tip se întâlnește adeseori pe monetele din Olbia. Pe față piesa aceasta are capul Demetrei sau al Corei, cu coroană de spice, însă fără văl; și pe acesta îl găsim la fel în Olbia.

Cele mai interesante monete de bronz din Istros sunt desigur ale lui Aristagoras. (Fig. 5) Acestea au pe revers tipul obișnuit, deasupra numele orașului ΙΣΤΡΙΑΙ, iar jos numele prescurtat al magistratului ΑΡΙΣΤΑ. De oarece stilul acestor monete este din a doua jumătate a veacului al II-lea î. d. Cr., este ușor de înțeles că magistratul monetar este identic cu Aristagoras din inscripția dela Caraharman 1); iar tipul de pe față înlătură orice îndoială despre aceasta. Decretul laudă pe Aristagoras, că în vremuri grele a ocupat demnitatea de preot al lui Apollon, zeul orașului; și reprezentarea de pe monetă înfățișează tocmai pe Apollon, într'o înfățișare neobișnuită în Istros:

Fig. 5.

Apollon șezând pe o rădicătură, ține în mâna dreaptă o săgeată, iar stânga și-o reazimă pe areul ce-i stă la spate.

Că Apollon era într'adevăr zeul principal al orașului ne spune inscripția: coroana preotului lui este ἐπόνομος τῆς πόλεως. Am întâlnit pe Apollon în picioare (ca kitharod) deseori pe monetele imperiale. Dar tipul ca Apollon șezând nu-l întâlnim decât pe monetele lui Aristagoras și pe câteva imitații 2). Alegerca acestui tip se poate explica prin împrejurările deosebite pe cari le amintește inscripția; probabil Apollon era înfățișat în acest chip ca salvator al orașului. Nu este sigur că a existat în Istros o statuie a zeului de acest fel; mai probabil reprezentarea aceasta a fost împrumutată dela monetele

1) V. mai sus p. 26.

2) Unele monete cu acest tip nu au nume de magistrați; după cum dovedește stilul lor inferior sunt imitații după ale lui Aristagoras: prin urmare acesta a introdus tipul cel nou.

Seleucizilor, unde o întâlnim foarte des, mai ales dela Antioh I până la Antioh IV ¹⁾. De altfel și în Sinope, care era mai aproape și avea numeroase legături cu Istros, se găsește ca tip monetar Apollon sezând pe ridicătură, dar acolo are ca atribut lira. Dimpotrivă cu Apollon de pe monetele Seleucizilor, cel din Istros este cu totul asemănător și cum tetradrahmele acestui rege au circulat și în ținutul nostru, imitarea tipului nu ne poate surprinde, mai ales că îl întâlnim și în îndepărtatul Rhegion.

De oarece zeul patron al orașului este menționat în inscripție ca Ἀπόλλων Ἰατρός, Istrienii vor fi considerat și tipul acesta ca reprezentarea lui Apollon Iatros, dar de aci nu urmează ca pe monetele Seleucizilor și în alte părți unde este reprezentat în acest mod, zeul să și fie numit cu atributul Ἰατρός; dimpotrivă există reprezentări de ale lui Apollon cari au scris atributul Ἰατρός, dar unde zeul este cu totul altfel înfățișat.

Cu greu s'ar putea afirma că Aristagoras a bătut monetele sale în timpul cât a ocupat demnitatea sacerdotală; am spus mai sus, că le-a bătut desigur după încetarea tulburărilor, în calitate de agoranom (controlor monetar). Nu se poate ști dacă și ceilalți magistrați menționați pe monetele din Istros sunt agoranomi, căci nici pe una nu este indicat acest titlu.

Nu mult timp după monetele lui Aristagoras s'au bătut piesele de aur, cari reproduc ca tipuri și legende staterii lui Lysimac, dar au pe tronul Ateinei literile ΛΣ, inițialele orașului Istros. Ca și monetele de aur din Kallatis și Tomis, ele au pe revers ca semn distinctiv un trident și sunt bătute în timpul lui Mithradates ²⁾.

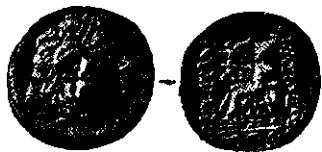

Fig. 6.

Regele, al cărui cap este reprezentat cu coarne la diademă, ar putea fi chiar Mithradates, dar trăsăturile au mai mare asemănare cu ale fiului său Ariarathes; în orice caz nu este o imitație arbitrară

¹⁾ Despre acest tip și legăturile lui cu reprezentările lui Apollon din Delfi și Paphos cf. Babelon, *Rois de Syrie*, introd, p. XLIII—XLVIII.

²⁾ Müller *Lysimachos* Nr. 283 atribuie orașului Istros și un stater de stil bun, având în câmp literile ΛΣ, iar jos un monogram. Dacă piesa aceasta s'a bătut în adevăr în Istros, trebuie să o considerăm ca regală și ar putea fi chiar din timpul lui Lysimac. Dar atribuirea e foarte dubioasă.

a tipului vechi, ci desigur un portret, și datează, din cauza asc-mănării cu piesele de argint din Kallatis, din acest timp.

Greutatea ei este, ca și a monetelor de aur contemporane din Kallatis, mai redusă decât a staterului vechi; piesele bine conservate cântăresc 8,27—8,08 gr. (Fig. 6).

Se pare că în Istros nu s'a făcut decât o singură emisiune de monete de acest fel, căci toate exemplarele cunoscute au inițialele aceluiaș magistrat ΔΙ și sunt din acelaș tipar. Dacă orașul, după cum ar părea, a bătut în timpul lui Mithradates și monete de bronz, ar putea fi cele cu numele de magistrat ΔΙΟΝΥ, cari după stil sunt din acel timp.

După cucerirea lui Lucullus orașul Istros n'a mai bătut monete, până când împărații nu i-au acordat din nou dreptul monetar. Dar acest drept pare a fi fost mai restrâns decât cel din Kallatis, deoarece din Istros nu se cunoaște aproape nici o monetă fără efigia împăratului ¹⁾. Singurul exemplar cunoscut a fost bătut tocmai în timpul lui Septimiu Sever sau chiar mai târziu. El nu are pe față, cum ne-am fi așteptat, capul lui Apollon sau al eroului local, ci bustul Ațenei; pe revers găsim pe Dionysos în înfățișarea lui obișnuită; din ce cauză s'au ales tocmai aceste zeități, nu se poate ști. Toate celelalte monete au pe față chipul vreunui împărat sau împărătese.

Nu se poate stabili cu siguranță când a început să se bată monetele imperiale. O piesă atribuită lui August a dispărut din nenorocire; după desenul ce s'a păstrat însă nu aparține de sigur acestui împărat, ci lui Nero sau Adrian; totuș ar putea fi și Caracalla. După o piesă nesigură dela Antonin Piu, urmează o serie mai bogată dela Commod, care apoi se continuă sub cei mai mulți împărați, și sub Gordian, și nu încetează decât după presupusa distrugere a orașului ²⁾.

Cât privește semnele de valoare (nominalele) se întâlnesc mai puțin regulat pe monetele din Istros, ca pe cele din orașele vecine. Dintre monetele lui Commod numai una singură are un Β și anume într'un loc neobișnuit; celelalte deși de aceeaș mărime și cu acelaș

¹⁾ Din existența de piese fără efigie imperială nu se poate trage nici o concluzie cu privire la natura dreptului municipal al Istrienilor: era în orice caz identic cu al celorlalte orașe maritime; și aici ca și acolo lipsește pe monete numele guvernatorilor romani.

²⁾ V. mai sus pag. 28.

tip pe față, n'au nici un semn de valoare. Tot așa sunt și monetele bătute sub Septimin Sever. Abia după ce Caracalla ia singur domnia se stabilește obiceiul, ca măcar piesele mai mari să se marcheze cu E și Δ; o singură dată găsim și Γ¹⁾.

Și în Istros, ca și în celelalte orașe, se poate observa, cel puțin dela Sever, că la diferitele nominale cu E și la cele corespunzătoare fără nominal, tipul principal este Eroul călare; afară de acesta mai ales Tyche și Kybele. Pentru cele cu Δ Apollon; unica monedă cu Γ reprezintă pe zeul fluvial, dar probabil și monetele cu acvila ciugulind delfinul reprezintă tot acest nominal, mai ales că acest tip se găsește, exceptând monetele lui Commod, numai pe ale împărăteselor²⁾. Cât privește celelalte nominale nu se poate spune nimic sigur.

Obiceiul de a se pune două busturi (al împăratului și împărătesei sau al unui zeu) pe monetele cu nominalul E, se constată cu siguranță numai spre sfârșitul monetăriei; cu toate acestea avem monede de acest nominal și numai cu bustul lui Gordian. Pe o monedă cu capetele lui Caracalla și Donna nominalul nu este sigur.

Greutățile monetelor imperiale sunt în general la fel cu ale celorla din orașele vecine, numai cele mari (cu sau fără E) sunt simțitor mai grele. Cele mai multe dintre acestea cântăresc peste 15 gr., iar cele mai grele 17,72—17,60 gr.; totuș există și exemplare mai ușoare, în special mai spre sfârșit, când piesele bine conservate nu au decât 10,68—12,40 gr. Monetele cu Δ cântăresc 13,72 gr.—12 gr., cea mai târzie 9,09 gr. Piesa cu Γ are o greutate de 6,59 gr., pe câtă vreme cele cu acvila ciugulind delfinul sunt cu mult mai grele, dar au și diametrul mai mare. Dintre cele cu nominale mai mici nu se cunosc decât la puține greutatea: cele cu B au 5,85 gr. și 5,17 gr.; una care reprezintă unitatea are 2,70 gr.

Dintre tipurile monetelor imperiale merită să menționăm în primul rând pe acela, care a fost împrumutat neschimbat dela monetăria autonomă a orașului, și anume: acvila ciugulind delfinul. După cum am observat mai sus, reprezentarea aceasta trebuie considerată ca stema orașului Istros. Ea apare pe monetele imperiale mai întâi

¹⁾ Astăzi după 18 ani dela publicarea lucrării d-lui Pick, când numărul monetelor din Istros a crescut mult, aceste considerații nu mai sunt în totul exacte.

²⁾ Mai ales monetăria din Kallatis probează lămurit că nominalul Γ se găsește în special pe monetele împărăteselor.

sub Commod și apoi pe ale împărăteselor Domna, Mamaea și Tranquillina. Afară de acestea mai găsim odată această reprezentare în câmp lângă figura zeiței Tyche; punându-se alături stema orașului se arată că Tyche era considerată ca zeița protectoare a orașului.

Am mai spus că pe monetele imperiale găsim și pe Apollon, mai ales pe cele cu Δ și pe altele mai vechi fără nominal. După cum am văzut mai sus Apollon era considerat în timpurile mai vechi ca zeul principal din Istros; pe monetele autonome este reprezentat sau capul lui sau figura întreagă stând pe o rădicătură. Pe monetele imperiale Apollon este înfățișat ca kitharod, stând în picioare, în haină lungă, uneori lângă un altar. Dacă împăratul nesigur de pe cea dintâi monedă este într'adevăr Nero, atunci s'ar putea bănuî că această reprezentare nouă a lui Apollon s'a ales în onoarea lui, ca recunoștință pentru acordarea dreptului monetar orașului.

Dar cel mai obișnuit tip al monetelor imperiale din Istros este unul cu totul nou și care cu mici variațiuni se găsește la toți împărații: un călăreț bărbos, cu kalathos pe cap, mergând spre dreapta; în urma lui o prăjină înfiptă, în pământ și în vârf cu o pasere spre dreapta; în fața lui sub piciorul drept dinainte al calului, pe care-l ține ridicat, se află de regulă un altar. Pe monetele mici, cari reproduc pentru prima oară acest tip, călărețul este singur, fără atribute și nu are nici kalathos pe cap. Dar dela Septimiu Sever el constituie tipul principal al monetelor mari. De acum înainte călărețul poartă totdeauna kalathos pe cap și este mereu însoțit de prăjina cu pasărea; nici altarul nu lipsește decât pe unele monete de ale lui Sept. Sever. (Fig. 7).

Fig. 7.

Acest călăreț este considerat de regulă drept zeul Sarapis, deoarece este identificarea cea mai potrivită pentru un zeu bărbos și cu kalathos pe cap. Dar cu privire la acesta se poate obiecta ceace cu drept cuvânt s'a obiectat despre zeul identic aflător pe monetele din Odessos (Varna) și anume că un Sarapis călare este ceva cu totul neobișnuit. Și cum călărețul din Odessos nu e probabil altceva decât cunoscutul zeu local al orașului, *Θεὸς Μέγας*, tot așa urmează

să considerăm călărețul din Istros ca un zeu local (θεός ἐπιχώριος.) Amândoi fac de sigur parte din ciclul de figuri, cuprinse sub denumirea generală de «călărețul trac» sau Eroul trac, cum este numit în inscripțiile latinești și grecești ¹⁾. Reprerzintări de ale acestui călăreț se găsesc în tot cuprinsul teritorului trac, mai ales ca reliefuri votive; și în Tomis este reprerzintat pe mai multe reliefuri în diferite chipuri, așa că de sigur a existat și în apropiatul Istros ²⁾. Chestiunea cum trebuie interpretati acești «cavaleri traci» nu poate fi cercetată aci. Este de ajuns să observăm că nu trebuie să-i considerăm totdeauna ca morți eroizați, ci călărețul este adeseori un erou de importanță locală, căruia i s'a acordat venerațiune divină; de aceea nu ne poate surprinde că un astfel de zeu local este înfățișat pe monete. Intr'o inscripție din Tomis Eroul este identificat cu Jupiter ³⁾; de mai multe ori are atribute; nu știm însă cum se chema în Istros.

Rprezintarea lui pe monete este de sigur influențată de tipul obișnuit al lui Sarapis, după cum se poate spune și despre Zeul Mare de pe monetele imperiale din Odessos. În acest mod se explică că are kalathos, care nu există la Eroul trac. Pe cele dintâi și pe unele din cele din urmă monete istriote, călărețul ține în mână un corn de abondență, atributul zeului din Odessos. Cât privește prăjina cu paserea în vârf, pe care o găsim pe cele mai multe monete în dosul călărețului, este greu de spus ce semnificație are. Pe monetele mai vechi ar putea fi un sceptru cu acvila în vârf; prăjina singură seamănă mai mult cu o făclie, dar pasărea nu poate avea nici o legatură cu ea. Pe monetele lui Gordian prăjina este la fel de groasă de sus până jos și are înfățișarea unei coloane sau a unui stâlp; paserea pare a fi o acvilă sau poate o pasere de mare ca în stema orașului. În orice caz avem a face cu un simbol al cultului local, a cărui însemnătate ne este necunoscută. Altarul din fața calului nu are nevoie de explicații; îl găsim adeseori și pe reliefurile votive ale Eroului trac.

¹⁾ Pe unele exemplare se observă în jurul capului călărețului o coroană de raze. Cf. Knechtel în Buletinul Soc. Num. Rom. 1915 p. 3.

²⁾ Reliefuri cu această reprezentare s'au publicat în Archeol. epigr. Mitteilungen VI, 18, 38, 39; VIII, 16, 48; XIV, 22, 50 și acum de curând cele din Tomis în Buletinul Comis. Momnum. 1915 p. 12 urm.

³⁾ C. I. L. III Suppl. 7534 I(ovi) O(ptimo) M(aximo) Heroi.

Dintre celelalte tipuri mai rămân de lămurit zeeii fluviali, ce-i găsim pe monetele lui Elagabal și Tranquillina. Pe monetele lui Elagabal se observă în fund un far, care desigur reprezintă un obiect la fel ce se găsea în port în epoca când au fost bătute monetele. Zeul fluvial este înfățișat cu barbă pe amândouă monetele, dar nu mai are coarne, ca în timpurile vechi, ci se prezintă întocmai ca un om, având alături amfora din care curge apă. Nu poate fi vorba despre vreun zău al mării, de pildă Pontos, cum întâlnim pe monetele din Tomis, dar nici al vreunui pârâu din apropierea orașului, ci cu toată modificarea situației geografice în acel timp, este desigur marele fluviu Istros, căruia îi datorește orașul numele.

W. KNECHTEL.

COMPLECTĂRI

LA

CATALOGUL MEDALIILOR ROMÂNEȘTI

1902. Medalia Societății «Progresul», 25 de ani dela fondare. Alamă argintată 39,5 mm.

Ar.: Intr'un cerc de perle peste o ramură mare de laur o carte deschisă în care se citește:

PRIN ȘTIINȚA LA LUMINĂ.

Pe margine legenda:

„PROGRESUL” SOCIETATE PENTRU AJUTORAREA JUNIMEI
STUDIÓȘE ÎN BUCUREȘTI

(accentul de deasupra O din cuvântul *Studioase* e imprimat pe când literile sunt reliefate.

Rr.: O figură de femeie șezând, picior peste picior, reprezentând știința, rezemată cu cotul mânci stângi pe un scut cu marca României. Intre scut și corp stă răsturnat corul abondenței, iar

cu mîna dreaptă, ce o ține întinsă, oferă o ramură. Legendă circulară pe 3 rînduri:

ONÓRE (accentul pe O iarăși imprimat) FONDATORILOR ȘI
SUSȚINĂTORILOR EI JUBILEUL DE 25 ANI 1877—1902.

(M. Carniol Fiul).

1902. *Medalia jubileului de 50 ani al Societății Liedertafel.* Bronz aurit
38,5 mm.

Av.: O figură de femeie șezând, ținând cu mîna stîngă o liră care e rezemată pe genuchi, iar cu mîna dreaptă oferă o cunună.

Re.: Pe 9 rînduri legenda:

ZUR ERINNERUNG 50 JÄHRIGE JUBILÄUM DER BUCARESTER
DEUTSCHEN LIEDERTAFEL 1902.

1903. *Medalia ridicării monumentului lui Cuza-Vodă.*

Av.: Capul lui Cuza cu puțin bust profil spre dreapta.

Re.: Legendă circulară:

ONOARE SPRIJINITORILOR RIDICĂREI MONUMENTULUI

în mijloc pe 5 rînduri

MARELUI DOMN ALEXANDRU ION I CUZA 1903.

1904. *Medalia expoziției Societății Agrare, (populară).* Bronz. 30 mm.

Av.: Un scut în mijlocul căruia se află încrucișate o coasă, o casmă și o seceră, deasupra cărora sunt inițialele:

S. A. P. M. iar dedesubt 1900.

Pe marginile medaliei în partea de sus legenda:

EXPOZIȚIUNEA SOCIETĂȚII AGRARE ȘI dedesubt
A MARILOR PROPIETARI.

Re.: Vederea pavilionului central, deasupra:

PAVILIONUL CENTRAL

dedesubt:

BUCUREȘTI 1904.

(Radivon & Negreanu).

1904. *Medalia-Premiu la Expoziția din Târgul Moșilor, București. Bronz*
65 mm.

Ar.: În mijloc se vede vechiul pavilion al Primăriei unde se expun obiectele, pavilionul e ornat cu steguri. Dedesubt stă scris pe 2 rânduri:

C. F. ROBESCU PRIMAR.

Pe margine între două cercuri legenda circulară:

EXPOZITIUNEA ANUALĂ DE LA TÂRGUL MOȘILOR DIN BUCUREȘTI
ÎN LUNA MAI 1904 *

Rr.: Câmpul despărțit în două de o fâșie lată de 6 mm. unde se scrie numele expozantului premiat. De o parte și de alta a fâșiei se află câte două blazoane în care sunt gravate obiecte din cele ce se expun, ca: coase, greble, clești, ciocane, roți dințate, etc. În partea de sus la mijloc blazonul orașului București, în jurul căruia stă scris:

PRIMĂRIA ORAȘULUI BUCUREȘTI LUI

sub fâșie:

CA RESPLATA MUNCII

(Carniol-Radivon).

1904. *Medalia Dr. Theodor Herzl. Bronz argintat, 30 mm. Cu toartă.*

Ar.: Bustul cu profilul spre stânga al D-rului Herzl.

Legenda circulară:

D^R. THEODOR HERZL 1860—1904. 3. JULI.

se repetă, aceeași legendă cu litere ebraice.

Rr.: Într'un dreptunghi se vede figura unui bătrân cu barbă lungă ținând în mâna dreaptă un toiag ce-i trece în sus de cap. iar mâna stângă o ține dasupra ochilor silindu-se parcă să străbată nemărginitul spațiului spre țara făgăduinței. Deasupra acestui dreptunghi e scris:

JUDEN * STAAT sub el ALTNEULAND.

Pe marginea medaliei legenda:

DIE JUDEN SOLLEN JUDEN SEIN UND JUDEN BLEIBEN . WENN
IHR WOLLT IST ES KEIN MÄRCHEN.

(O. Negreanu).

1904. *Medalia Populară a lui Ștefan cel Mare*. Bronz aurit 25 mm.
Cu toartă.

Ar.: Capul lui Ștefan tânăr, cu coroana pe cap. Inscripție circulară:

ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFĂNT DOMNUL MOLDOVEI. 1457—1504.

Rr.: La mijloc blazonul Moldovei sub care e scris:

BORZEȘCI.

Inscripție circulară pe 2 rânduri:

MARELUI STRĂMOȘ CA SEMN DE RECUNOȘȚINȚĂ A NEAMULUI 1904.

In rândul al doilea:

LA IMPLINIREA A 400 ANI DELA SĂVĂRȘIREA LUI.

1906. *Medalia jubileului casei I. V. Socec*. Bronz 35 mm. Cu toartă.

Ar.: Bustul lui I. V. Socec cu trei sferturi din profil spre stânga.
Pe margine legenda:

30 APRILIE 1830—18 SEPTEMBRE 1896.

Rr.: O coroană mare de laur în mijlocul căreia, pe 6 rânduri, e legenda:

IN - MEMORIA LUI - JOAN V. SOCECŪ - FONDATORUL -
CASEI - 1856—1906.

1906. *Placheta congresului al VIII-lea al Camerilor de comerț*. Bronz
32 × 20 mm.

Ar.: În mijlocul placheti e reprezentat zeul Mercur în picioare.
Legendă:

38 ANI DE ACTIVITATE 1838—1906.

Rr.: Pe 9 rânduri legenda:

AL VIII-LEA CONGRES AL CAMERILOR DE COMERCIU ȘI INDUSTRIE
ȚINUT ÎN BUCUREȘTI ÎN ANUL JUBILAR 1906.

1907. *Medalia populară a monumentului dela T.-Măgurele*. Bronz 29 mm. Cu toartă și verigă.

Ar.: Vederea monumentului care reprezintă un dorobanț ținând cu mâna stângă pușca rezemată de picior, iar cu mâna dreaptă arătând câmpiile Bulgariei. Pe soclu se vede un vultur cu aripile întinse. De fiecare parte a monumentului câte un tun.

Legendă circulară:

IN AMINTIREA EROILOR CĂZUȚI PE CĂMPIILE BULGARIEI.

Rv.: Pe 11 rânduri legenda:

RIDICAT IN ANUL DE GLORIE ...**.. AL 41 DE DOMNIE AL
M. S. REGELE CAROL I DIN INIȚIATIVA UNUI COMITET MILITAR SUB
PRESEDINTIA COMAND. REG. TELEORMAN NO. 20
COLONEL SOLACOLU ..**.. ȘI CONCURSUL CETATENILOR
TELEORMANENI. T.-MAGURELE OCT. 1907.

(Carniol fiul).

1907. Medalia inaugurării monumentului lui Lascar Catargi. Argint și bronz 32,5 mm.

Ar.: Bustul marelui bărbat văzut din față, având puțin capul întors spre stânga. Legendă circulară:

LASCAR CATARGI © FOST LOCOTENENT DOMNESC ȘI PREȘEDINTE AL
CONSILIULUI DE MINIȘTRI ©

La stânga capului anul nașterii 1823, la dreapta anul morții 1899.

Rv.: Vederea monumentului, ridicat în București pe Bulevardul L.-Catargi (fost Colței). Pe marginea medaliei legendă circulară:

INTEMEIETORULUI PARTIDULUI CONSERVATOR.

1910. Medalia expoziției de animale din R.-Sărat. Bronz 40 mm.

Ar.: O cunună de lauri prin care se vede în fund o câmpie peste care galopează un cal în libertate.

Rv.: În mijloc pe o bantă stilizată e scris anul 1910. Pe marginea medaliei legenda:

EXPOZIȚIA DE ANIMALE A JUDEȚULUI RĂMNICU-SĂRAT *

Bronz 40 mm.

(M. Carniol Fiul).

1910. *Medalia pentru jubileul de 25 ani al Soc. Pelesul și Vârful cu Dor.* Bronz cu toarta oblongă 38 × 32 mm.

Ar.: În mijloc o coroană de ramuri de stejar și lauri în mijlocul careia se vede un cioban ce-și paște oile pe câmp. Legendă circulară:

ANIVERSAREA JUBILEULUI DE 25 ANI 1885—1900.

Rv.: Aceiași coroană ca pe avers, în mijlocul căreia se vede Isus botezând pe Sf. Ion în apa Iordanului în prezența a 2 îngeri iar de sus dintr'un nor se coboară Sf. Duh în formă de porumbel. Legendă circulară pe marginea medaliei:

SOCIETATEA PELESUL ȘI VÂRFUL CU DOR A MICILOR FUNCTIONARI
* BUCURESTI *

1910. *Medalia-premiul V Circuitul Muntenici.* Bronz cu toartă 33 mm.

Ar.: O femeie, acoperită cu un voal, în atitudine de fugă, în mâna stângă ține o coroană ce o întinde înapoi unui biciclist care fuge «plasat» în urma sa.

Rv.: Două ramuri de stejar și în mijloc pe cinci rânduri legenda gravată:

REVISTA - AUTOMOBILĂ - V - CIRCUITUL - MUNTENIEI 1910.

C. APOSTOLESCU-ORĂȘIANU.

NOUTĂȚI MEDALISTICE

1. MEDALIA SCRIITORILOR FRANCEZI MORȚI PE CÂMPUL DE LUPTĂ.

Față cu numărul colosal de medalii ce s'au bătut în Germania pentru comemorarea faptelor de arme și a generalilor din războiul actual — unele din ele le-am descris și reprodus în Buletinul din 1914 p. 57 și 1915 p. 46 — Francezii n'au dat la iveală decât foarte puține lucrări de acest fel. În schimb ele sunt cu mult superioare celor germane, atât ca concepțiune artistică, cât și ca execuțiune.

Societatea literaților francezi a însărcinat pe cunoscutul artist, d. Henri Nocq — care a gravat și pentru doamnele române medalia Păcii dela București din 1913 — să execute o medalie comemorativă pentru scriitorii, cari au căzut în război și al căror număr, se știe, este destul de mare. Iată cum descrie această frumoasă medalie celebrul academician Maurice Barrès:

Medalia este creiată și-i atât de frumoasă, încât oricine va recunoaște că d. Nocq a executat o operă de artă. Ea unește din belsug inspirația antică cu concepția cea mai actuală.

Credidi propter quod locutus sum et mortuus (am crezut și de aceea am vorbit și am murit). Aceasta

este legenda ce se desfășoară pe amândouă fețele medaliei. Este inspirată dintr'un psalm al lui David și din Sf. Paul. Sf. Paul în a doua epistolă către Corintieni citează versetul din psalmul lui David și-l invoacă pentru a-și justifica predica și apoi adaugă: *Et nos credimus propter quod et loquimur* (și noi credem și pentru aceea și vorbim).

Se poate observa modificarea, adăusul ce l-am făcut: *et mortuus*. Împrejurările ne-au îndemnat să-l facem. Confrații noștri căzuți pe câmpul de onoare și-au dovedit credința nu numai prin cuvânt, ci și prin moartea lor. Astfel legenda ce am ales definește exact rolul oamenilor culți, indiferent de credința ce o aveau. În armata noastră spiritul duce masele și toate credințele se întrec în sacrificii eroice.

Am crezut și am vorbit. Este prima parte a ideii, pe care urmă să o redea artistul pe fața medaliei. Pentru aceasta s'a inspirat de

Fig. 1.

Fig. 2.

admirabilul trofeu de pe Arcul de Triumf. Tipul este «La Marseillaise» de Rude, care chiamă Franța la arme, scoțând strigăte de credință și de speranță. Numai că d. Nocq a făcut, după propria sa inspirație, câteva modificări de amănunte în compoziția lui Rude. Marseillaisa sa înflăcărată, cu brațele ridicate, zboară deasupra tunului nostru, devenit celebru și popular, tunul 75, ale cărui detalii și armament particular se recunosc foarte bine. Marseillaisa pune un genunchi pe tun și pare a îndemna pe soklații ale căror arme și steaguri se văd pe planul al doilea.

Pe revers legenda se continuă: *et mortuus*. Acest cuvânt nu se află nici în psalm nici la sf. Paul. El se datorește împrejurării. Noi dedicăm medalia acelor cari și-au probat credința prin cuvântul și prin moartea lor, acelor al căror sacrificiu ne a dat victoria. Deci artistul a căutat să reprezinte o *Victorie îndurerată*. Subiectul nu era ușor de tratat, dar d. Henri Nocq a reușit de minune, inspirându-se de moneda greccască, bătută pe la 450 în. d. Cr., cu ocazia celebrării jocurilor Olimpice. Victoria greacă stă pe un soclu, fricoasă, nedumerită, întrebându-se căruia dintre concurenți să-i ofere coroana pe care o ține în mână. Victoria gravată de d. Henri Nocq este așezată, în cea mai nobilă expresie a tristeții, pe un mormânt, pe care-l acoperă și-l proteje cu una din aripele ei mari. Cu capul înclinat, ea și reazemă fața pe dosul palmei stângi. Este gestul familiar al artei antice pentru a reprezenta durerea gânditoare. Mâna dreaptă, pe care o lasă tristă în jos, ține coroana nemuritoare, ce o aduce mortului.

Pe mormânt sunt puse: o carte deschisă, o sabie, un chipiu, pentru a caracteriză pe scriitorul-soldat. În depărtare, pe planul al doilea, strălucește crucea, simbolul speranței. Numele mortului glorios și data sacrificării sale sunt scrise pe marmura mortuară; jos în exergă este titlul principalei sale opere.

2. PLACHETA BĂTĂLIEI DELA MARNA.

Pentru comemorarea strălucitei victorii dela Marna, s'a bătut o admirabilă plachetă, gravată de S. Kinsburger și L. Legrand. Ea reprezintă o scenă de atac, impetuosul atac al trupelor franceze împotriva armatei germane, care este nevoită să se retragă. Lupta se dă între trupe de infanterie, sprijinite de o puternică artilerie, ce se

desinează pe al doilea plan. În fund se vede un castel arzând. Deasupra armatei franceze planează o Victorie într'aripată, care ține în mâna dreaptă un pumnal, în stânga o ramură de lauri. Dedesupt pe o bantă, așezată pe o ghirlandă de frunze de stejar și lauri, se află legenda: VICTOIRE DE LA MARNE — 1914.

Reprezentarea de pe plachetă este de o execuțiune cu totul superioară. Scena de atac, plină de mișcare și foarte naturală, redă minunat avântul fără pereche al trupelor franceze, lăsând în acelaș timp să se înțeleagă panica ce a cuprins armata germană, silită să se retragă tocmai când se credea biruitoare. Mărimea plachetei este de 68×60 mm.

Pentru comemorarea bătăliei dela Marna s'a bătut și o medalie. Ea este opera gravorului Lagestelois și reprezintă pe față capul generalului Joffre, cu o ramură de paluier în jurul

Fig. 3.

gâtului și cu legenda JOFFRE - GENERALISSIME; în câmp este gravată semnătura generalisimului și data 1915. Pe revers o Victorie zburând deasupra unui tun 75, pe care stă în picioare cucoșul galic. Victoria ține un drapel împodobit cu crucea de război și cu inscripția: HONNEUR ET PATRIE 1914-1915. De jur împrejurul medaliei legenda: POUR LE DROIT ET LA LIBERTÉ. Execuțiunea este artistică; diametrul 40 mm.

3. PLACHETA PRIMEI PROMOTII A ȘCOALEI SUPERIOARE DE COMERȚ.

Împlinindu-se 30 de ani dela ieșirea primei promoții ai școlii comerciale superioare din București, s'a bătut prin îngrijirea d-lui I. Catzian, arhitect și pasionat colecționator de medalii, o plachetă de argint (65×48 mm) care reprezintă pe față vechiul local al școa-

lei, iar pe revers are următoarea legendă pe 10 rânduri, conținând numele primilor absolvenți ai acelei școale:

PROMOȚIA 1886

ANIVERSAREA DIN 1916

ARITONOVICI A. BRAUNSTEIN M. BUTCULESCU N.
 CATZIAN J. CRUȚESCU V. DANIELESCU M.
 DUMITRESCU J. HAGI-PANTELI C. HARJEU G.
 HODOȘ U. LUPESCU P. MARTINESCU N. MINCU C.
 MICHĂESCU G. MICILĂESCU M. NICOLAE G.
 NICULESCU I. PĂTRĂȘESCU N. SEMIONESCU M.
 STAICOVICI C. STĂNCESCU M. ZEHNER E.

+ I. HAGIESCU + V. JORDĂCHESCU + C. TĂNĂȘESCU.

C. M.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOGRAFIE

M. C. SURZU, *Contribuțiunea numismatică la istoria antică a Românilor transdanubieni* (Analele Academiei Române XXXVIII). O privire generală asupra tuturor monetelor cunoscute până acum dela regii Canites, Charaspes, Acrosas și Sarias. Comparând piesele emise de acești regi cu cele bătute de orașele pontice, autorul constată asemănări surprinzătoare mai ales cu monetele din Kallatis și Tomis din veacul al III-lea în d. Cr. De aci presupunerea că regii aceștia au stăpânit un teritoriu în Dobrogea în vecinătatea orașele amintite. Regele Canites este menționat într'o veche inscripție grecească drept rege al Sciților; deci nu poate fi decât al Sciților dobrogeni, pe cari autorii antici îi arată așezați tocmai între Constanța și Balciac. Asemănarea dintre monetele lui Canites și ale lui Charaspes, Acrosas și Sarias ne îndreptățește să-i considerăm și pe aceștia ca regi ai Sciților din Dobrogea; am avea astfel o serie de patru regi sciți, cari fac parte din aceeaș dinastie. O monedă descoperită în primăvara acestui an ne dă numele unui nou rege: Tanusa; ea este identică cu o monedă cunoscută de a lui Canites și are numele unui magistrat ce se

întâlnește și pe monetele acestuia. Este important că toate monetele dela acești regi s'au găsit în ținutul pe care l-au stăpânit ei odinioară, în special în apropierea Mangaliei și Balcicului. Lucrarea d-lui Sutzu este însoțită de 3 tabele unde sunt reproduse cele mai caracteristice dintre monetele regilor sciți din Dobrogea.

CONST. MOISIL, *Numismatica Dobrogei* (în Arhiva Dobrogei, vol. I). Voind să dea o idcie generală despre bogăția Dobrogei în monete antice și despre istoria monetară a acestui ținut, autorul face mai întâi o darea de seamă despre cărturarii vechi și noi cari au întreprins cercetări numismatice acolo; studiază apoi cele mai însemnate tezaure de monete găsite pe teritoriul dobrogean; și în sfârșit descrie monetele dobrogene, împărțindu-le în două categorii: monete bătute în Dobrogea și monete străine cari au circulat acolo. Din prima categorie fac parte monetele orașelor pontice și monetele regilor sciți din Dobrogea; din a doua categorie monetele regilor macedoneni (Filip II și Alexandru cel Mare) și traci (Lysimac); cele ale primei Macedonii și ale orașelor Apollonia și Dyrrachium. Monetele macedonene și trace cu circulat și sub forma de imitații barbare.

Încă din primul veac înainte de Cristos au început să intre în Dobrogea dinarii romani republicani, iar sub imperiu monetele romane au circulat în număr tot mai mare, până ce au înlăturat cu totul pe cele grecești. În evul mediu pe lângă monetele bizantine, au circulat în Dobrogea piese de ale orașelor italiene (mai ales Venetia, Genova și Ragusa), iar în vremea lui Mircea cel Bătrân monete muntenești. E interesant că monete medievale bulgărești s'au găsit într'o cantitate foarte mică. Odată cu stabilirea dominațiunii turcești s'a introdus și monetele imperiului otoman, cari s'au menținut până la reanexarea Dobrogei la România.

CRONICA

Împrejurările esecptionale prin cari trecem au făcut ca apariția Buletinului nostru să întârzie cu aproape șase luni. Cea mai mare parte dintre colaboratori au fost în tot acest timp ocupați cu lucrări ce nu aveau nimic comun cu numismatica, astfel că nu ne-au putut da concursul lor atât de prețios.

Intrarea României în război pentru a înfrunți Unitatea națională a tuturor Românilor, a fost o nouă cauză de amânare a publicațiunii noastre. Avem însă încredere fermă în izbânda cauzei noastre și nădăjduim că în curând vom putea face ca Buletinul să apară iarăși în mod normal, ca prima revistă numismatică a României Mari.

Bancnotele de 500 lei. După ce în 1914, cu ocazia izbucnirii războiului mondial, Banca Națională a pus în circulație bilete de 5 lei și a reușit prin aceasta să aducă în stare normală târgul monetar amenințat de criza monetei mărunte, în primăvara anului acestuia a pus pe piață și bilete de câte 500 lei pentru a înlesni și mai mult transacțiile comerciale.

Bilete de 500 lei au mai circulat la noi în epoca așa ziselor

Biletul de 500 lei (fața și reversul), mărime redusă.

«bilete ipotecare», dar au fost retrase la 1881, odată cu prima emisiune a hârtiei moneta de către Banca Națională.

Actualele bilete se prezintă sub o înfățișare cât se poate de artistică; tipurile de pe față și revers sunt în legătură nu numai cu bogăția noastră națională, dar și cu arta noastră populară. Astfel ele vor satisface pe lângă interesele materiale, și gustul artistic al publicului nostru.

Inceputurile numismaticei românești. Cel dintâi care a făcut la noi o colecție de monete a fost Nicolae Mavrus, directorul general al carantinelor dela 1829—1851. Ea cuprindea mai ales monete grecești și romane și a fost despoiată de exemplarele cele mai frumoase și mai de preț cu ocazia ocupațiunii austriace dela 1853. O colecțiune mai mică de monete diferite găsite în Moldova avea G. Seulescu; acesta a reprodus o parte din ele în Arhiva Albinei din 1846.

Primele publicații numismatice se datoresc lui Cesar Boliac, care pe lângă mai multe articole tipărite în Trompeta Carpaților,

(No. 699 din 1869; 939 și 942 din 1871) a dat la iveală și un număr de tabele cu monete. Cel mai vechi este tabloul intitulat «Daco-Romane» (1860) unde pe lângă arme și costume dace și romane, sunt reproduse un mare număr de monete grecești, romane, barbare, bizantine și românești, toate găsite în țările noastre, precum și câteva medalii. Câțiva ani în urmă a publicat tot el o colecție de 9 stampe litografiate, intitulată: «Cabinetul de medalii Boliac», unde se înfățișează deasemenea monete antice găsite la noi. Pe o tabelă anexată la ziarul «Buciumul» din 1863, Boliac reproduce câteva monete ale principilor ardeleni Sig. Bathory și M. Apafi; medalia bătută de capitolul episcopesc din Alba Iulia ca omagiu împărătesei Maria Terezia, și alte câteva medalii. Amândouă publicațiile sunt foarte rari.

SOMMAIRE

BCU Cluj / ~~Central~~ University Library Cluj

V. N. POPP, Monnaies barbares de Adâncata (distr. Dolj). — Description d'une trouvaille de monnaies barbares d'argent provenant du district Dolj.

W. KNECHTEL, Istros et son importance monétaire. — Traduction de l'étude de M. B. Pick (suite et fin).

C. APOSTOLESCU-ORĂȘIANU, Complément au Catalogue des médailles roumaines (1902—1910).

C. M., Nouvelles médailles. — La médaille des Écrivains français morts au champ d'honneur. La médaille de la victoire de la Marne. Médaille de la première promotion de l'école commerciale supérieure de Bucarest.

Bibliographie. SOUTZO, Contribution de la Numismatique à l'histoire antique de la Roumanie transdanubienne. — MOISIL, La numismatique de la Dobrudcha.

Cronique. Les billets de 500 lei. — Sur les commencements de la numismatique roumaine.

V. N. POPP, La situation financière de la Société de 1 Janvier—30 Juin 1916.

Situațiunea casei Societății dela 1 Ianuarie — 30 Iunie 1916.

ÎNCASĂRI	PLĂȚI
Sold în cassă la 31 Dec. 1915 Lei 32,50	Expediția Buletinului No. 26 Lei 24,—
15 Abonamente la Buletin (Casa Școalelor) > 150,—	Priu W. Knechtel cont în restanță pentru clișee la Buletinul No. 23 (cont Aescher) > 20,15
Subvenția dela Banca Românească . . . > 200,—	Remiza încasatorului la suma de 330 lei > 50,25
Cotizație în restanță pe 1915 (chitanța 769) > 15,—	<i>F. Göbl Fii</i> , tiparul Buletinului No. 27 . > 446,50
Cotizații pe 1916 încasate prin poștă (chitanțe 753 și 776) > 19,80	<i>Aescher</i> , deseneuri pentru acelaș Buletin . > 32,20
Cotizații pe 1916 (chitanțe 774—808) . . . > 330,—	<i>E. Grabovsky & Co.</i> , clișee pentru acelaș Buletin > 42,95
Vânzării de medalii > 39,—	Expediția Buletinului No. 27 > 26,50
Vânzări de Buletine > 75,25	<i>F. Göbl Fii</i> , diverse tipărituri > 40,—
Abonament la Buletin > 10,—	Cheltuieli de cancelarie, cf. borderoul d-lui C. Moșil > 47,15
Total . . . Lei 871,55	Total . . . Lei 729,70
	Rest în cassa Societății la 30 Iunie . . . <u>Lei 141,85</u>

Pentru plata tiparului Buletinului No. 26 s'a ridicat dela Banca Marmorosch, Blank & Co., suma de lei 300, contra valoarea contului.

Societatea posedă în cont curent la aceiaș bancă, conform scrisorii din 17/30 Iunie 1916 la această dată suma de lei 1946, față de suma de 662 ce posedă la 18/31 Dec. 1915; plusul provine din subvențiile anuale acordate de mai multe bănci din Capitală.

Suma de lei 1434,58 nu s'a încasat până astăzi dela moștenitorii delunctului colonel G. Iordănescu.

Casier, Victor N. Popp.

DARE DE SEAMĂ

despre mersul Societății Numismatice Române în anul 1916.

I. COMITETUL

Președinte: *M. C. Sutz.*

Vice-președinte: *Al. Cantacuzino.*

Secretar general: *Dr. G. Severeanu.*

Casier-contabil: *Victor N. Popp.*

Membri: *Const. Alessandrescu, W. Knechtel, M. Săulescu, C. I. Zamfirescu și Const. Moșil.*

Secretar și redactor al Buletinului: *Const. Moșil.*

II. MEMBRII SOCIETĂȚII Cluj

MEMBRI ONORIFICI

1916. *I. G. Bibicescu*, guvernatorul Băncii Naționale, București, str. Lipșcani.

1904. *Adrien Blanchet*, membru al Institutului Franței, Paris, XVI Bd. Emile Augier 10.

1916. *I. I. C. Brătianu*, președinte al Consiliului de Miniștri, București, str. L. Catargiu 5.

1914. *Baron Carlo Fasciotti*, ministru plenipotențiar al Italiei, București.

1913. *Dr. C. I. Istrati*, profesor universitar, membru al Academiei Române, București († 1918).

1915. *Liubomir Kovacevici*, profesor universitar, Belgrad.

1906. *Dr. I. Menadier*, director al Cabinetului Numismatic, Berlin, Lichterfelde-West, Mommsenstr. 2.

1916. *B. Misir*, președintele Senatului, București Str. Fântânei 20.

1916. *V. G. Morfun*, ministru de interne, București Str. Scaune 35.

1913. *Mgr. Raymond Nctzhammer*, arhiepiscop catolic, București, str. Eșculap 5.

1916. *Vania Paspatti*, director de bancă, București († 1918).
 1913. *Dr. B. Pick*, directorul Cabinetului Numismatic, Gotha.
 1916. *M. Pherekyde*, președintele Camerei deputaților, București Str. Gloriei 7.
 1916. *M. Popescu*, administratorul Casei Școalelor, București, strada V. Lascar 54.
 1906. *Dr. Kurt Regling*, director la Kaiser-Friedrich-Museum, Berlin C 2, Lustgarten.
 1914. *I. N. Svoronos*, directorul muzeului de numismatică, Atena.
 1916. *C. Smântănescu*, directorul Siguranței generale a Statului, București, str. Avram Iancu 22.

MEMBRI FUNDATORI

1906. *Dr. C. Angheliescu*, profesor universitar, ministrul lucrărilor publice, București. str. C. A. Rosetti 11 bis.
 1903. *C. Alessandrescu*, subdirectorul «Monitorului Oficial», București. str. Segmentului 3 († 1916).
 1915. *G. S. Becheanu*, rentier, București, str. Dorobanților 6.
 1914. *M. Blank*, director de bancă, București, str. Lipscani.
 1916. *Dr. C. Brătianu*, București, B-dul Lascăr Catargiu 51.
 1903. *General Al. Budișteanu*, pensionar, București, str. Manea-Brutaru 20 († 1918).
 1903. *N. Butculescu*, șef contabil al Curții Regale, București, str. Câmpineanu 34.
 1903. *G. Calonfirescu*, mare proprietar, București, str. Grădina-cu, Cai 4.
 1903. *Al. Cantacuzino*, fost director al «Monitorului Oficial», București, str. Manea-Brutaru 26.
 1915. *Gh. Cezianu*, inginer București, str. Romană 95.
 1903. *W. Knechtel*, profesor pensionar, București, str. Esculap 8.
 1903. *I. C. Panaitescu*, șef de serviciu la Eforia Spitalelor Civile, București, str. Cazărmei 29.
 1903. *Victor N. Popp*, avocat, București, str. Maria Rosetti 17.
 1915. *Al. Săulescu*, mare proprietar, București, str. Puțu de piatră 5.
 1915. *M. Săulescu*, profesor universitar, București. str. Alexandru Lahovari 38.
 1903. *Dr. G. Severeanu*, docent universitar, București, str. Cosma.
 1903. *G. Sion*, avocat, Bacău.
 1903. *Carol Storck*, artist sculptor, București, Calea Rahovei 17.

1903. *Fr. Storck*, artist sculptor, București, Str. Vasile Alexandri 14.
 1903. *M. C. Sutz*, membru al Academiei Române, București, str. Romană 8.

MEMBRI CORESPONDENȚI

1916. *Alex. Bărcăcilă*, profesor la liceu, Turnu-Severin.
 1904. *Dr. Emil Bahrfeldt*, director de bancă, Berlin, Lichterfelde-Ost, Schillerstr., 16.
 1904. *Dr. Max. Bahrfeldt*, general pensionar, Gumbinen (Prusia Orientală).
 1916. *Ștefan Ciuccanu*, profesor la liceu, Craiova.
 1916. *D. G. Ionescu*, administratorul pescăriilor Statului, Brăila.
 1916. *Preot Econom. V. Ursăcescu*, comuna Dolhești (jud. Fălciu).
 1916. *N. Velichi*, profesor la școala normală, Galați.

MEMBRI ACTIVI

1914. *I. Arapu*, efor al Institutului Sofian, București, str. Dionisie 30.
 1915. *Dinu C. Arion*, mare proprietar, București, str. Corăbiei 9.
 1914. *D. N. Bălescu*, mare proprietar, București, Bulevardul Lascăr Catargiu 18.
 1904. *Alex. Bellio*, mare proprietar, București, str. Dionisie 2.
 1904. *Baron Barbu Bellio*, mare proprietar, București, str. Verde 23
 1915. *D. Constantinescu*, director de Studii al Seminarului Nifon. București, str. Cazărmei., 45.
 1914. *Scarlat Calimachi*, mare proprietar, București, str. Batiștei 31.
 1914. *Ștefan Capșa*, mare industriaș, București, Hotel Capșa.
 1914. *N. Coculescu*, profesor universitar, București-Filaret (Observ. Astronomic).
 1916. *V. Cotovu*, directorul școlii și muzeului din Cernavoda.
 1914. *Gh. Fratoștițeanu*, inginer, București, str. Regală 16.
 1915. *G. Faranga*, mare proprietar, Brăila.
 1916. *N. P. Guran*, avocat, Craiova.
 1904. *General Gh. Iannescu*, fost șef al Institutului geografic militar București, str. Prudenței 3.
 1915. *P. Mihăescu*, subinspector la R. M. S., B-dul Cuza-Vodă 78.
 1913. *Const. Moisil*, profesor, numismat-ajutor al Academiei Române, București, str. Romană 12.

1915. *C. Ap. Orășanu*, funcționar Str. Gen. Lahovary 123. București
 1906. *Șt. Petrescu*, secretar al Camerei de Comerț, București, str. Isvoranu 17.
 1916. *D. Protopopescu-Argeș*, București, str. Fântânei.
 1913. *Fr. Rey*, secretarul Comisiunii Europene Dunărene, Galați.
 1914. *D. Simionescu-Râmnicanu*, București, Hotel Bulevard,
 1907. *Anastase Simu*, mare proprietar, București, str. Eldorado 7.
 1915. *General Solacolu*, pensionar, str. Caragiale 17.
 1904. *Chr. Staicovici*, Secretarul Camerei de Comerț, str. Primăverii 5.
 1915. *D. Teodorescu Gh. Dem.* profesor București, str. Mircea Vodă. 51.
 1913. *Romulus Voinescu*, inspector general polițienesc, București, str. Vântului 3.
 1904. *C. I. Zamfirescu*, mare proprietar, București, str. Vasile Lascăr 10.
 1904. *N. I. Zamfirescu*, procuror la Curtea de Casație, București, str. Vasile Lascăr 4.
 1904. *Alex. Zissu*, mare proprietar, București, str. Dumbrava roșie 3.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III. PROCESELE-VERBALE

Ședința comitetului dela 13 Februarie

Prezidează: M. C. Sutz, președinte; secretar Const. Moisil.

D-l secretar comunică vestea îmbucurătoare că Adunarea Deputaților a votat chiar în ședința de astăzi proiectul de lege pentru recunoașterea societăți noastre ca persoană morală. Faptul că proiectul a putut fi pus la ordinea zilei se datorește mai ales colegului nostru, d. C. Smântânescu. care a depus o muncă încordată și continuă pentru realizarea acestui deziderat al societății.

Comitetul hotărăște să se exprime mulțumiri d-lui Smântânescu și să se continue acțiunea pentru ca proiectul să fie votat și de Senat în actuala sesiune parlamentară.

D-l președinte propune și comitetul admite, ca toți aceia cari vor aduce servicii mari societății să fie propuși Adunării generale pentru a fi proclamați membri onorifici.

Se fixează convocarea Adunării generale pentru 27 Aprilie și se dă însărcinare d-lui Const. Moisil să întocmească darea de seamă despre activitatea societății în cursul anului expirat.

D-l secretar informează comitetul că în urma intervenției d-lui Chr. Staicovici, s'a acordat pentru întrunirile societății sala de ședințe din Palatul Camerei de Comerț din Capitală, deci adunarea generală se va ține în acel local.

Se proclamă membru fondator d. Dr. C. Brătianu.

Adunarea generală dela 27 Aprilie

Prezidează: M. C. Sutz, președinte; secretar Const. Moisil.

După ce d. președinte deschide adunarea în prezența unui mare număr de membri, d. secretar Const. Moisil citește următoarea dare de seamă:

În anul 1915 societatea noastră a făcut progrese însemnate, pe cari Comitetul se simte dator a le aduce la cunoștința adunării.

În primul rând Buletinul nostru care dela 1913 apărea semestrial, a putut ieși anul acesta trimestrial, adică de patru ori pe an, cu un material bogat și interesant și tipărit în condițiuni superioare. Am putut obține acest rezultat de o parte mulțumită colaborării mai multor membri ai societății, de altă parte concursului material ce ni l-a dat stimatul nostru coleg, d. Vania Paspatti, care a instituit o subvenție anuală pentru acoperirea cheltuelilor de publicare a revistei noastre. La această subvenție au contribuit următoarele bănci din Capitală: Banca Națională cu 500 lei, Banca Marmorosch, Blank și C-ia cu 400 lei, Banca Românească și Banca de Credit român cu câte 200 lei, Banca comercială română, Banca agricolă și Banca generală română cu câte 100 lei.

Dar afară de publicarea regulată a Buletinului, activitatea comitetului s'a manifestat și prin organizarea de conferințe cu subiecte de interes numismatic și cultural. Astfel de conferințe s'au ținut în Cabinetul Numismatic al Academiei Române între membrii societății; încercările ce le-a făcut comitetul de a organiza conferințe publice în cursul iernii n'au isbutit din cauza împrejurărilor prin care trece țara noastră.

De altă parte Buletinul nostru a început să fie tot mai mult apreciat atât în țară, cât și în străinătate. Și dovadă despre aceasta stau nu numai recenziunile elogioase ce s'au făcut asupra lui în reviste și ziare, dar și creșterea considerabilă a abonaților.

Pe câtă vreme înainte nu aveam, în afară de membrii socie-

tății, decât 2—3 abonați, anul acesta numărul lor s'a ridicat la 51.

Creșterea numărului de abonați se datorește în mare parte veneratului nostru membru din comitet, d. I. G. Bibicescu, care a făcut 34 abonamente pentru sucursalele Băncii Naționale, și distinsului administrator al Casei Școalelor, d. M. Popescu, care a abonat la Buletin cele 15 școale comerciale din țară.

În acelaș timp interesul publicului cult față de societatea noastră s'a manifestat și prin cererea mare de medalii și colecțiuni vechi ale Buletinului; din vânzarea acestora s'a încasat suma de lei 165.

Și numărul membrilor societății a crescut anul acesta în mod simțitor: s'au înscris 3 membri fondatori și 6 membri activi.

Față de aceste progrese vădite comitetul s'a crezut dator să consolideze și mai mult situația societății, luând măsurile necesare pentru a fi recunoscută ca persoană morală. În sesiunea de primăvară a Parlamentului s'a depus pe biourul Adunării Deputaților proiectul de lege în acest scop, dar sesiunea fiind prea scurtă, n'a putut fi votat. În toamnă însă am depus toate stăruințele ca proiectul să devină lege și mulțumită intervențiilor iubitului nostru președinte și muncii stăruitoare, neîntrerupte și desinteresate a stimului nostru coleg, dl. C. Smântânescu, vă putem astăzi anunța cu cea mai vie satisfacție, că amândouă corpurile legiuitoare au votat proiectul, care a devenit lege și va fi promulgat în curând.

Cât privește situația financiară a societății a fost și ea foarte prosperă. Totalul încasărilor s'a ridicat la suma de lei 2955.60, iar al cheltuelilor la lei 2239.20, așa că la sfârșitul anului am avut un excedent de lei 696.40. Afară de aceasta amintim, că avem de încasat dela moștenitorii colonelului Iordănescu suma de lei 1434.58.

După cum se vede comitetul și-a făcut în anul expirat datoria cu prisosință și rugăm Adunarea generală să-i dea descărcarea cuvenită.

Adunarea aprobă în unanimitate raportul comitetului și-l descarcă de gestiunea anului 1915.

D-l președinte mulțumește în mod călduros, tuturor membrilor și persoanelor străine de societate, cari au contribuit la propășirea ei, atât prin activitatea lor științifică, cât și prin donații de bani sau prin sprijinul ce i-au dat ca să devină persoană morală. Propune deci ca membrii onorifici pe d-nii I. I. C. Brătianu, președintele consi-

liului de miniştri, I. G. Bibicescu, guvernatorul Băncii Naţionale, V. G. Morţun, ministru de interne, M. Pherekyde, preşedintele Adunării deputaţilor, B. Missir, preşedintele Senatului, V. Paspatti şi C. Smântănescu.

Adunarea subliniază cu aplauze propunerea şi proclamă cu unanimitate pe noii membri.

D-l secretar general Dr. Severeanu propune ca membru activ pe d-l N. P. Guran, avocat din Craiova. Adunarea primeşte.

D-l secretar Const. Moisil, atrage atenţia adunării asupra interesului ce-l are societatea noastră de a aduna laolaltă şi de a fi în legătură cu toate persoanele ce se ocupă de numismatică şi medalistică în ţara noastră şi în ţările surori, şi propune ca membri corespondenţi pe d-nii Al. Bărcăcilă, profesor la liceul din Turnu, Severin, Şt. Ciuceanu, profesor la liceul din Craiova şi N. Velichi-profesor la şcoala normală din Galaţi, cari au adus servicii ştiinţei numismatice prin comunicări relative la descoperiri de monete vechi.

Adunarea aprobă în unanimitate.

D-l secretar general, Dr. Severeanu, aminteşte Adunării, că în curând guvernul va fi nevoit să emită monete noi cu efigia Regelui Ferdinand I. Pentru ca aceste monete să fie la înălţimea artei monetare, propune ca societatea noastră, de acord cu Ministerul de Finanţe şi cu Banca Naţională să publice un concurs între artiştii români, pentru tipurile noilor monete.

În acest scop cere ca Adunarea să aprobe înscrierea sumei de lei 500 în bugetul anului viitor şi în acelaş timp comitetul să trateze cu instituţiile amintite pentru ca şi ele să contribuie cu sume mai însemnate pentru premiile acestui concurs.

D-l preşedinte susţine propunerea, arătând că intervenţia societăţii noastre în chestiunea emiterii noilor monete este îndreptăţită pentru ca să se evite greşeli ca cea făcută cu ocazia emiterii monetelor jubiliare din 1906, cari din punctul de vedere artistic sunt sub orice critică.

Adunarea aprobă înscrierea sumei de lei 500 pentru premiul amintit şi însărcinează comitetul viitor ca să ia măsurile necesare pentru realizarea propunerii d-lui Dr. Severeanu.

În lipsa d-lui casier-contabil Victor N. Popp, secretarul citeşte următorul proiect de buget pentru anul 1916, pe care Adunarea îl votează în unanimitate:

VENITURI

1. Excedent din 1915	Lei 696,40
2. Subvenții pentru Buletin »	1750.—
3. Cotizații »	380.—
4. Abonamente »	500.—
5. Vânzări de medalii și Buletine »	60.—
Total lei 3386,40	

CHELTUELI

1. Tiparul și clișeele pentru Buletin	Lei 2000.—
2. Registre și cheltueli pentru cancelarie »	100.—
3. Incasatorului 15% »	57.—
4. Premiu pentru proiectele de monede »	500.—
5. Cheltueli diverse »	43.—
Total lei 2700.—	

De oarece mandatul comitetului ales în 1913 a expirat, se procedează la alegerea unui nou comitet pe termen de trei ani, conform statutelor aprobate de Corpurile legiuitoare. Adunarea proclamă aleși pe d-nii: M. C. Sutz, președinte, Al. Cantacuzino, vice președinte, Dr. G. Severeanu, secretar general, V. N. Popp, casier-contabil, M. Săulescu, W. Knechtel, C. I. Zamfirescu, C. Alexandrescu și Const. Moisil, membri. D-lui Moisil i se dă și delegația de secretar al societății și redactor al Buletinului.

Ședința comitetului dela 1 Mai

Prezidează: M. C. Sutz, președinte; secretar Const. Moisil.

Luându-se în studiu însărcinarea primită dela Adunarea generală cu privire la proiectele noilor monete, în urma discuției la care iau parte d-nii Sutz, M. Săulescu, Dr. Severeanu și Const. Moisil, se fixează următoarele principii generale: 1. Monetele de aur și de argint să aibă pe față efigia regelui, cele de nikel stema țării, 2. Tipurile de pe toate monetele să aibă un caracter românesc bine definit și să varieze după metale și după valoarea monetei. 3. Motivele să fie în așa fel combinate încât să se uzeze cât mai greu. 4. Să se publice concurs între toți artiștii români, instituindu-se trei premii: de lei 1000, lei 500 și lei 200. 5. Modelele prezintate de concurenți să fie machete în gips. 6. Toate modelele prezintate la concurs rămân proprietatea Societății Numismatice, indiferent dacă vor fi sau nu premiate. 7. Premiarea nu constituie un drept pentru concurent ca modelul premiat să fie bătut.

Se alege o comisiune compusă din d-nii M. Săulescu, Dr. G. Severeanu și Const. Moisil, ca să intre în legături cu Ministerele de finanțe și de industrie și cu Banca Națională pentru ca și aceste

instituții să numească delegați și să fixeze sumele necesare pentru premii.

D-l secretar Const. Moisil informează comitetul că multe persoane și instituții cer colecții complete din Buletinul Societății, dar cererile nu pot fi satisfăcute de oarece câteva numere sunt epuizate. Cere prin urmare ca aceste numere să fie retipărite.

Comitetul admite și însărcinează pe secretar ca să ia măsurile necesare pentru reimprimarea numerilor epuizate.

Se proclamă membri activi ai societății d-nii D. Protopopescu, Argeș secretar al Senatului și Vasile Cotovu, directorul școlii și muzeului regional din Cernavodă; iar membri corespondenți d-nii D. G. Ionescu, administratorul pescăriilor Statului din Brăila, un mare iubitor și distins colecționator de antichități, și preotul Econom V. Ursăcescu din Dolhești, proprietarul unei interesante colecțiuni de obiecte și monete antice. Amândoi au adus servicii științei numismatice prin comunicări relative la descoperiri monetare.

Precipitarea evenimentelor războinice din Europa și intrarea României în război pentru a realiza unitatea națională a poporului românesc, au avut de urmare mobilizarea celor mai mulți dintre membrii societății pe front sau pe la diferite servicii. Din această cauză activitatea societății s'a întrerupt, iar Buletinul a încetat de a mai apare.

IV. CREȘTEREA COLECȚIUNILOR

BIBLIOTECA

Berliner Münzblätter, director Dr. E. Bahrfeldt, Ianuarie-Iunie 1916.

Monatsblatt der numismatischen Gesellschaft in Wien, Ianuarie-Iunie 1916.

Sutzu, (M. C.), Contribuția numismaticii la istoria României transdanubiene, 1 vol.

Moisil (C), Numismatica Dobrogei, 1 vol.

COLECȚIUNEA NUMISMATICĂ

O plachetă de argint a primei promoții a școlii comerciale superioare din București, dăruită de d-l I. Catzian.

Situațiunea cassei Societății dela 30 Iunie — 31 Decemvrie 1916.

I N C A S Ă R I		P L Ă Ț I	
Sold în casă la 30 Iunie 1916	Lei 141,85	20 % remiză încasatorului la 20 membri încasați (chit. No. 1/1919)	Lei 80,—
Cotizațiuni pe anii 1917, 1918 dela 20 membri (chitanțe No. 813, 814, 816, 817, 825, 826—828, 833—834, 836—843, 844, 845, 853—856, 861, 862, 864—868, 872, 874, 877, 879—881, 883	» 400,—	Plăți făcute de D-l C. Moisil în 1916 la Müller—München pentru planșe prin Banca Marmorosch Blank (chit. No. 2/1919)	» 463,30
Cotizația ca fondator a D-lui Dem. Simionescu Râmniceanu (chit. No. 887)	» 100,—	Transportul p. colete dela München (chit. No. 3/1919)	» 39,70
Cotizațiuni și taxe de înscriere pe 1916 a D-lor M. Guran, V. Cotovu, Ursăcescu și Protopopescu-Argeș (chit. No. 808—810, 812)	» 60,—	Plătit clișee, No. 28 buletin, Grabowsky (chit. No. 4/1919)	» 65,—
Vânzări medalii D-lui Guran (chit. No. 811)	» 30,—	Cheltueli făcute de avocat în proces cu D-na Eustațiu (chit. No. 5/1919)	» 30,—
Ridicați dela Banca Marmorosch Blank et C-ie în 1916 de către D-l C. Moisil	» 800,—	F. Göbl Fii, pentru 200 exemplare Buletin No. 28, tiparul (chit. No. 6/1919)	» 196,—
		Grabowsky, 2 clișee lineare (chit. No. 7 din 1919)	» 6,—
		Total	Lei 880,—
Total	Lei 1531,85	Rest în cassa Societății la 1 Mai 1919	Lei 651,85

Societatea posedă în cont curent la Banca Marmorosch Blank et Co., conform scrisorii din 17/30 Iunie 1916 la această dată suma de lei 1946; la 18/31 Decembrie 1919 conform scrisorii aceleiaș bănci, Societatea posedă la acea dată lei 1225,—.

Suma de lei 1434,58 nu s'a încasat până astăzi dela moștenitorii defunctului colonel G. Iordănescu.

Casier: Victor N. Popp

DIN PUBLICAȚIILE SOCIETĂȚII NUMISMATICE ROMANE

Dr. G. SEVEREANU, CăATALOGUL medaliilor românești dela
1600—1906 lei 8.—

CONST. MOISIL, Studii și cercetări numismatice:

- I. *Considerațiuni asupra monetelor lui Mircea cel Bătrân* (cu o tablă de monete) » 2.—
 - II. *Medaliile lui Constantin Vodă Brâncoveanu* (cu 8 figuri) » 2.—
 - III. *D. A. Sturdza și numismatica românească* (cu un portret) » 1.—
 - IV. *Contribuțiunii la istoria monetăriei vechi românești* » 2.—
 - V. *Bănăria lui Dabija-Vodă* (cu 17 figuri) . . . » 2.—
 - VI. *Efigiile monetare ale Domnilor Români* (cu 18 figuri) » 2.—
 - VII. *Monete și podoabe dela sfârșitul veacului al XV-lea* (cu 1 tablă și figuri în text) . . . » 2.—
 - VIII. *Numismatica Dobrogei* (cu 5 figuri) » 2.—
- Monete vechi românești inedite sau puțin cunoscute*
(Analele Academiei Române) cu 24 figuri . . » 0.50

M. C. SUTZU: *Monete inedite din orașele noastre pontice*
(Analele Academiei Române) » 1.—

*Contribuțiunea numismaticei la istoria României
transdunărene* (Analele Academiei Române) » 1.—